

დ. ამურყ

სუფილოლოიუმა I-ს ხელშეკრულება ამურყელ აზირუსთან

CTH 49: KBo 10.13 (+) KBo 10.12 +? Bo 1138 (Ist?)

§ 1. ასე ამბობს ჩემი უდიდებულესობა, სუფილოლოიუმა, დიდი მეფე, მეფე ხათის ქვეყნისა, გმირი, ჭაროსის ღვთაების რჩეული. მე, ჩემმა უდიდებულესობამ, აგიყვანე შენ, აზირუ ქვეშევრდომად და დაგსვი მამაშენის ჭახჭხე. და, თუკი შენ, აზირუ, მომავალში არ დაიწავ ხათის მეფეს, შენს ზაჭონს და ხათის ქვეყანას, შენ დაარღვევ ფიქს. როგორც შენი სული, შენი პიროვნება, შენი წოლოები, შენი ვაჟები და შენი ქვეყანა ძვირფასია შენთვის, ასევე მეფის სული, პიროვნება მეფისა, სხელი მეფისა და ხათის ქვეყანარ ასევე ძვირფასი უნდა იყოს შენთვის. მომავალში დაიწავი ხათის მეფის ხელშეკრულება, მისი ვაჟებისა და შვილიშვილებისა და ხათისა. 300 შაკელი უმაღლესი ხარისხის ოქროსი, პირველხარისხოვანი და საყუეთესო, იქნება შენი ყოველწლიური ხარკი ხათის მეფისთვის. ის შეიძლება აინონოს ხათის ვაჭრების სასწორით. შენ, აზირუ უნდა ეახლო ყოველწლიურად ჩემს უდიდებულესობას, შენს ზაჭონს, ხათში.

§ 2. აღრე ეგვიპტის მეფე, ხურის ქვეყნის მეფე.

აშთათას? ქვეყნის მეფე, ნუხაძის ქვეყნის მეფე, ნიას ქვეყნის მეფე, ქინზას? ქვეყნის მეფე, მუქიძის ქვეყნის მეფე, ალუბოს ქვეყნის მეფე და ქარგამიძის ქვეყნის მეფე – ყველა ეს მეფე უნებ მტრულად განენყო ჩემი უფიღებულესობის წინააღმდეგ. მაგრამ აზირსუ, ამურსუ ქვეყნის მეფე გამოვიდა ეგვიპტის ქვეყნის ჭიშკრიდან და ჩემი უფიღებულესობის, ხათის მეფის ვასალი გახდა. და მე, ჩემმა უფიღებულესობამ, დიდმა მეფემ, ამის გამო ფრიად გავიხარე. განა მე, ჩემმა უფიღებულესობამ, დიდმა მეფემ, არ გავიხარე ფრიად? როცა მე აზირსუ იმიტომ, რომ აზირსუ მუხლი მოიყარა ჩემი უფიღებულესობის ფეხებთან და ეგვიპტის ქვეყნის ჭიშკრიდან გამოვიდა და მუხლი მოიყარა ჩემი უფიღებულესობის ფეხებთან, მე, ჩემმა უფიღებულესობამ, დიდმა მეფემ, მივიღე აზირსუ და დავანინაურე (მეფედ) მის ძმებს შორის.

§ 3. ვინც არის ჩემი უფიღებულესობის მეგობარი, ის იქნება შენი მეგობარი. ვინც არის ჩემი უფიღებულესობის მტერი, შენი მტერი იქნება. თუკი ხათის მეფე ნავა ხურის ქვეყნის წინააღმდეგ, ან ეგვიპტის, ან ბაბილონის, ან აშთათას, ან ალშეს ქვეყნის წინააღმდეგ – რომელი უნებო ქვეყანარ მღებარეობს შენს საზღვრებთან ახლოს და მტრულად არის განწყობილი ჩემი უფიღებულესობის წინააღმდეგ, ან რომელი მეგობრული ქვეყნების, რომლებიც მეგობრულად არიან განწყობილნი ჩემი უფიღებულესობის მიმართ და მღებარეობენ შენს

საზღვრებთან ახლოს – მუქიძის (?) ქვეყანა, ქინზას ქვეყანა, ნუხაშის ქვეყანა – თუ ეს ქვეყნები მტრულად განეწყობიან ხათის მეფის წინააღმდეგ, (და) თუკი ხათის მეფე შეუტევს ამ მტერს, მაშინ თუკი შენ, აზირუ, მთელი გულით არ დარაზიმავ შენს ფეხოსანსა და რხენოსან ლაშქარს და მთელი გულით არ იბრძოლებ მათ წინააღმდეგ, შენ დაარღვევ ფიქს.

§ 4. და თუკი მე, ჩემი უდიდებულესობა, შენ, აზირუ, გამოგიგზავნი დასახმარებლად უფლისწულს ან დიდაზნაურს, ფეხოსან და რხენოსან ლაშქართან ერთად, ან, თუკი მე გამოგიგზავნი (ჯარს), რომ შეუტეო სხვა ქვეყანას – თუ შენ, აზირუ, მთელი გულით არ დარაზიმავ ფეხოსანსა და რხენოსან ლაშქარს, და არ შეუტევ ამ მტერს, შენ დაარღვევ ფიქს. და, თუკი შენ რამე ბოროტმოქმედებას განიზრახავ და ასე იფიქრებ: მართალია, ფიქსს ქვეშა ვარ, (მაგრამ) ან მან დაამარცხოს მტერი, ან მტერმა დაამარცხოს იგი. მე არ მიხდა ვიყოდე რამე ამის შესახებ – მაშინ შენ დაარღვევ ფიქს. ან, თუკი შენ მისწერ იმ მტერს და ასე ეტყვი: ფეხოსანი და რხენოსანი ლაშქარი ხათის ქვეყნისა მოდის იერიშზე. ფხიზლად იყავი! – შენ დაარღვევ ფიქს.

§ 5. და თუკი ფეხოსანი და რხენოსანი ლაშქარი ხათის ქვეყნისა , მაშინ არ უნდა შეიპყრონ ხეთელი არც ერთი ადამიანი. თუკი შენ არ დაიხსნი მას და არ გამოუგზავნი უკან ხათის მეფეს, შენ დაარღვევ ფიქს.

§ 6. და თუკი ვინმე სხვა მტერი ხათის ქვეყნის მეფის წინააღმდეგ აღდგება და შეუტევს ხათის ქვეყანას, ან, თუკი ვინმე აუჯანყდება ხათის მეფეს, და შენ, აზირუ, თუ შეიჭობ ამის შესახებ, და მთელი გულით არ მოხვალ ჩემი უდიდებულესობის ფიქრის მიხედვით ფეხოსანი და რხენოსანი ლაშქრით, შენ დაარღვევ ფიქს. მაგრამ თუკი შენთვის, აზირუ, ეს შეუძლებელია, რომ მოხვიდე, გამოავიჯინე შენი ვაჟი ან შენი ძმა, ფეხოსან და რხენოსან ლაშქართან ერთად, ხათის მეფის ფიქრის მიხედვით. ან, თუკი ვინმე გავინროებს (?) შენ, , და შენ მარნეს გაუგზავნი ხათის მეფეს: მიშველე! მაშინ მე, მეფე, მოვალ შენს საშველად და მე, ჩემი უდიდებულესობა, გამოვგზავნი ფეხოსან და რხენოსან ლაშქარს შენს საშველად და ისინი დაამარცხებენ იმ მტერს.

§ 7. ახლა კი, იმის გამო, რომ აზირუ შემობრუნდა ჩემი უდიდებულესობისკენ თავისი ნებით (ჩემი) ვასალი (გახდა), მე, ჩემი უდიდებულესობა, გაუგზავნი ხათის აზნაურებს და ფეხოსან და რხენოსან ლაშქარს მას ამურუს ქვეყანაში. ამის გამო ისინი შენს ქალაქებში ავლენ, დაიწვევენ მათ. კარგად მიიღე და გაუმასპინძლდი მათ. ისინი შენ ძმებვით მოგეპყრობიან. დაიწვი მეფე ხათისა. თუკი ვინმე ხეთელი ზოროტეზას განიზრახავს აზირუ, შენს წინააღმდეგ, თუკი იგი გაძარცვავს შენი ქვეყნის ქალაქებს, მაშინ იგი დაარღვევს ფიქს.

§ 8. და თუკი რომელიმე ტყვემ, რომელიც ჩაიგდო

ხელთ ჩემმა უფიღებულესობამ – ხურის ქვეყნის ტყვე, ქინზას ქვეყნის ტყვე, ნიას ქვეყნის ტყვე, ან ნუსხამის ქვეყნის ტყვე და იმათგან თუკი რომელიმე, კარე ან ქალი გაიქრევა ხათიდან და შემოვა შენს ქვეყანაში, შენ არ უნდა იფიქრო შემღებნაირად: მიუხედავად იმისა, რომ მე ხელმეკრულების მონაწილე ვარ და ფიქრის ქვეშ ვარ, არ მინდა ამის შესახებ არაფრის გაგება. ისინი იქნებიან ჩემს ქვეყანაში. შენ, აზირუ, ისინი უნდა აიყვანო (და) გამოუგზავნო ხათის მეფეს.

§ 9. თუკი ვინმე ზოროც რამეს ილაპარაკებს შენთან ჩემი უფიღებულესობის შესახებ, აზირუ, თუკი იქნება ეს ხეთელი ან შენი ქვეშევრდომი, და შენ, აზირუ, არ შეიპყრობ მას და არ გაუგზავნი ხათის მეფეს, შენ დაარღვევ ფირს.

§ 10. ამჟრუს რომელი მოქალაქეებიც ეხოვრობენ ხათში, იქნება ეს აზნაური თუ მონა აზირუს ქვეყნისა – თუკი შენ მოითხოვ მის (დაზრუნებას) ხათის მეფისგან – თუკი ხათის მეფე დაგიზრუნებს მას შენ, მაშინ ნაიყვანე. მაგრამ თუკი ხათის მეფე არ დაგიზრუნებს მას შენ, და იგი გაიქრევა და მოვა შენთან და შენ, აზირუ, მიიღებ მას, შენ დაარღვევ ფირს.

§ 11. და თუკი რომელიმე ქვეყნის მკვიდრი გამოიქრევა და მოვა აზირუს ქვეყანაში და შენ, აზირუ, არაკეთილმოსურნე სიტყვებს ეტყვი მათ და მიუთითებ მთებისაკენ ან სხვა ქვეყნისაკენ, შენ დაარღვევ ფირს. შენ, აზირუ, შეიპყარი ისინი და გამოუგზავნე ხათის

მეფეს. თუკი შენ, აზირუ, არ შეიპრობ მათ და არ გამოუგზავნი ხათის მეფეს, შენ დაარღვევ ფირს.

§ 12. თუკი ლტოლვილი ხეთელი მოვა ხათიდან შენთან, შენ, აზირუ, შეიპყარი ის და გამოუგზავნი ხათის მეფეს. მაგრამ თუკი შენ მას არ გამოაგზავნი, მაშინ შენ დაარღვევ ფირს.

§ 13. თუკი ლტოლვილი გაიქრევა ამურუს ქვეყნიდან და მოვა ხათში, ხათის მეფე არ შეიპრობს მას და არ დაუბრუნებს მას. დასაძვები არაა ხათის მეფისთვის, რომ დააბრუნოს ლტოლვილი. თუკი ლტოლვილი მოვა ამურუს ქვეყანაში – დან, შენ, აზირუ, არ უნდა დააყოვნო იგი, არამედ უნდა გაუშვა იგი ხათში. თუკი შენ დააყოვნებ მას, შენ დაარღვევ ფირს.

§ 14. და თუ შენ, აზირუ, ვსურს რამე, მოითხოვე ხათის მეფისგან და აიღე რასაჯ ხათის მეფე მოგცემს. არ აიღო ის, რასაჯ ხათის მეფე არ მოგცემს.

§ 15. შენ, აზირუ, და შენ და თუკი შენ, აზირუ, არ ეძიებ ხათის მიერ დაშვებულ კეთილდღეობასა და სუფილყოლიუქას ხათის მეფის მფარველობას, არამედ ეძიებ სხვა ქვეყნის – ხურის ქვეყნის მიერ შემოთავაზებულ კეთილდღეობას ან ეგვიპტისას და შენ ეძიებ სხვა დამრველს, მაშინ შენ დაარღვევ ფირს. ...

§ 16. მე მოვიხმე ათასი ღვთაება, ამ ფირის დადებისთვის შესაკრებად და მე მათ მონმეებად ვუხმე. ისინი იქნებიან მონმეები: ქალაქ ხუფისნას ხუვასანა,

ქალაქ ისხუფითას თაფისუვა, ლანდას ქალბაჭონი, ლანდას ქუნიავანი, ... ქინზასი, ... ლიბანის მთა, (მთა სარინა, მთა ფისანა), მთაში ზინადარი ღვთაებანი, დაქირავებული ღვთაებანი, ... ყველა ღვთაება და ქალღვთაება ხათისა, ყველა ღვთაება და ქალღვთაება (ქიწუვათნასი), ყველა ღვთაება და ქალღვთაება ამურუსი: ნარა, ნამსანა, მინქი, (თუხუსი, ამუნქი, ამიზადუ), ალაღუს, ანთუ, (ანუ, აფანთუ, ენლილი, ნინლილი), მთები, მდინარეები, ნყაროები, (დიდი ზღვა, რა და მინა, ქარები და ღრუბლები). ისინი იქნებიან მონმეები ამ ხელშეკრულებისა.

§ 17. ხელშეკრულების ყველა სიტყვა და ფირი, რომელიც დანერილია ამ ფირფიჭაზე - თუკი აზირუს არ დაიწავს ამ სიტყვებს ხელშეკრულებისა და ფირისა, არამედ დაარღვევს ფიქს, მაშინ ფირის (მონმე) ეს ღვთაებანი განადგურებენ აზირუს თავის თავთან, როლებთან, ვაყებთან, შვილიშვილებთან, სახლთან, ქალაქთან, ქვეყანასთან და თავის ქონებასთან ერთად.

§ 18. მაგრამ თუკი აზირუს დაიწავს ხელშეკრულების ამ სიტყვებს და ფიქს, რომელიც დანერილია ამ ფირფიჭაზე, მაშინ ფირის ღვთაებანი დაიწვენ აზირუს. თავის პიროვნებასთან, როლებთან, ვაყებთან, შვილიშვილებთან, სახლთან, ქალაქთან, ქვეყანასთან, და ქონებასთან ერთად.

მურსილი II-ს ხელშეკრულება ამურყელო ღყფი-თეშუბთან

CTH 62: KUB 3.14

CTH 62.II: (KBo 22.39), A. KBo 5.9; B. KUB 3.119 (+) KUB 14.5 (+) KUB 19.48 + KUB 23.6 + KBo 22.39 {K/18}; C. KUB 21.49

§ 1. ასე ამბობს მზე მურსილი, დიდი მეფე, მეფე ხათის ქვეყნისა, გმირი, ჭეჭა-ქუხილის ღვთაების მოსიყვარულე, ძე სუფილყოლიუმასი, დიდი მეფისა, ხათის ქვეყნის მეფისა, გმირისა.

§ 2. აზირუ შენი ზაზუა იყო, ღყფი-თეშუბ... იგი მამაჩემს მორჩილებდა. როდესაუ ნუხაშის ქვეყნის მეფენი და ქინზას ქვეყნის მეფე მამაჩემს აუმბობდნენ, აზირუ არ აუმბობდა... როდესაუ მამაჩემი თავის მტრებს შეებრძოლა, მათ აგრეთვე აზირუ შეებრძოლა. აზირუ მამაჩემს ირავდა... მამაჩემი კი აზირუს ირავდა მისი ქვეყნითურთ და არავითარ ზოროტყუბას მას არ აყენებდა... არუ რაიმე ნყენას აყენებდა. 300 სიკლო ზაჭაღლო ოქროს, რომელიუ მას მამაჩემმა ხარკად დაუდგინა, იგი მუდამ იხდიდა.

§ 3. მაგრამ როდესაუ მამაჩემი ღვთაება გახდა, მამაჩემის ცახტზე მე დავჰქე. აზირუ, როგორუ აქამდე იყო განწყობილი მამაჩემის მიმართ: ისე ისევე განწყობილს მიმართავ.

§ 4. მაგრამ როდესაუ ნუხაშის მეფენი და ქინზას

მეფენი კვლავ აღდგნენ და ახლა ჩემს წინააღმდეგ ამბობდნენ, აზიროუმ და ღუფი-თეშუმამ მათ... მე მხოლოდ ზაჭონობის გამო დამიწყვეს... ზრძოლა მას უკვე აღარ შეეძლო...

§ 5. როდესაც მამაშენი გარდაიცვალა, მამაშენის სიტყვის თანახმად, მე შენ არ გაგაგდე. რადგანაც მამაშენი შენს სახელოს... წინაშე ხშირად წარმოთქვამდა, ამიჭომა რე მე შენზე ვიზრუნე. შენ კი სწეულებამ შეგეყარა. მაგრამ თუმცა შენ სწეული იყავი, მე, ჩემმა უდიდებულესობამ, შენ სწორედ მამაშენის ადვილას დავსვი და შენს წინაშე შენს დებს, შენს ძმებს და ამურუს ქვეყანას ფიცი დავადებინე.

§ 6. მას შემდეგ, რაც ჩემმა უდიდებულესობამ, მამაშენის სიტყვის თანახმად შენზე ვიზრუნე და შენ მამაშენის ადვილზე დავსვი, მე შენ, ხედავ, ხათის ქვეყნის მეფის წინაშე, ხათის ქვეყნის, ჩემს შვილებსა და შვილიშვილის წინაშე ფიცი დავადებინე. ახლა დაიწავი მეფის ფიცი და მეფის ხელმწიფობა! მე კი, ჩემი უდიდებულესობა, დავიწავ შენ, ღუფი-თეშუმ! ხოლო როდესაც შენ წოლს შეირთავ და მემკვიდრეს შექმნი, დაე, მოგვიანებით ამურუს ქვეყანაში თვითონ იგი იყოს მეფე! და როდესაც მე, ჩემი უდიდებულესობა, შენ გიწავ, ასევე მე შენ შვილს დავიწავ. შენ, ღუფი-თეშუმ, დაიწავი ხათის ქვეყნის მეფე, ხათის ქვეყანა, ჩემი შვილები და შვილიშვილები სამარადისოდ.

§ 7. ხოლო ხარკი, რომელსაც ზაზუმენი და მამაშენი

იხდიდნენ – 300 სიკლო წმინდა, ზაჭაღლო, უმაღლესი ხარისხის ოქროს ძვირფასი ქვებითურთ, რომელსაჲ იხინი ხათის ქვეყანაში აგზავნიდნენ – შენჯ გაღახადე! შენს თვალებს სხვას ნუ მიაპყრობ! მამანი შენი ხარკს ეგვიპტეში გზავნიდნენ, შენ კი არ გაგზავნო! ...

§ 8. როგორც მე, ჩემი უდიდებულესობა, შენ, ღუფი-თეშუბ, ღაგირავ, ასევე შენ მზისთვის და ხათის ქვეყნისთვის დამხმარე იყავი!. თუკი ამიერიდან ხათის ქვეყანას ვინმე ზოროტ საქმეს განუზრახავს, თუკი ვინმე ჩემს უდიდებულესობას აუჯანყდება, შენ კი ამას გაიგებ, შენი ქვეითი რაზმეზითა და შენი საომარი ეტლებით მას დაეხმარე და ხათის ქვეყნის მეფესთან დროულად წარდექი, როგორც დამხმარე. მაგრამ თუკი შენ არ შეგეძლება დახმარება, მაშინ შენი ძე ან შენი ძმა გაუგზავნე სამველად ხათის ქვეყნის მეფეს შენი ფეხოსანი და რხენოსანი ლაშქრითურთ. მაგრამ თუკი შენს ძეს ან შენს ძმას ფეხოსანი და რხენოსანი ლაშქრითურთ არ გაუგზავნი ხათის მეფეს, მაშინ შენ ღვთაებნათა (წინაშე დადებულ) ფირს დაარღვევ.

§ 9. ხოლო თუკი შენ, ღუფი-თეშუბ, ვინმე საქმით შეგავინროვებს, ანდა ვინმე შენ წინააღმდეგ ამბოხდება, შენ კი ამას ხათის ქვეყნის მეფეს აწიობებ, მაშინ ხათის ქვეყნის მეფემ შენ დამხმარე ქვეითი რაზმი და საომარი ეტლები უნდა გამოგიგზავნოს... ხოლო თუ არ აწიობებ, მაშინ შენ დაარღვევ ღვთაებრივ ფირს.

§ 10. თუკი ხათის ძენი ფეხოსან და რხენოსან

ლაშქარს, დუფი-თეშუბისათვის განკუთვნილს, წაიყვანენ და, რადგანარ მათ (მის) ქალაქებში დააბნაკებენ, დუფი-თეშუბმა მათ საკვები და სასმელი მუდამ უნდა მიანოდოს ხოლმე, ხოლო თუკი ეს ლაშქარი დუფი-თეშუბის წინააღმდეგ რაიმე ზოროც საქმეს ჩაიდენს – მისი ქვეყნის წინააღმდეგ, ანდა მისი ქალაქების წინააღმდეგ ყაჩაღურ თავდასხმას მოანყოზს – ანდა დუფი-თეშუბს ამურუს ქვეყანაში მეფობიდან ჩამოაგდებს, მაშინ იგი ფიჯს დაარღვევს.

§ 11. რარ შეეხება ნუხაშის ქვეყნის ლტოლვილეზს, ქინზას ქვეყნის ლტოლვილეზს, რომლებორ მამაჩემმა წამოიყვანა და რომლებორ მე წამოვიყვანე: თუკი ჩემგან ამ ლტოლვილთაგან ვინმე გაიქრევა და შენთან მოვა, შენ კი მას არ შეიპროზ და ხათის ქვეყნის მეფეს არ დაუბრუნებ, ხოლო მას ასე ეტყვი: აღეტი, წადი, საითარ გსურს! მე კი ამის შესახებ არაფერს გავიგებ, მაშინ შენ ფიჯს დაარღვევ.

§ 12. უკეთუ შენ, დუფი-თეშუბ, ვინმე ზოროც სიტყვას მეფეზე ანდა ხათის ქვეყანაზე გეტყვის, შენ იგი მეფეს არ დაუმალო. ანდა, თუკი შენ რაიმე სიტყვებს ჩემი უდიდებულესობა საიდუმლოდ გეტყვის: ეს საქმე, ან ეს სიტყვა აღასრულე – ხოლო იგი არ აღსრულოდებ და შენ თხოვნით მიმართავ: ეს საქმე არ შემიძლია და მათ ვერასდროს ვერ აღვასრულებ – მაშინ, როგორც მეფე დაადგენს, იმის მიხედვით შემდგომში უნდა აღასრულო.

§ 13. ხოლო თუკი შენ რაიმე საქმეს, რარ

აღსასრულელებლია, არ აღასრულებ და მეფეს.... ანდა სიტყვას, მეფე რომ საიდუმლოდ გაგიძხელოს, არ შეინახავ, მაშინ შენ ფიქს დაარღვევ.

§ 14. თუკი რომელიმე ქვეყნის მუხოვრები ანდა ლტოლვილი ადგება და ხათის ქვეყნისკენ გამოიწვევს და შენს ქვეყანაზე გამოივლის, შენ იგი უვნებლივ სწორ გზაზე დაყენე, ხათის ქვეყნისკენ გზა უჩვენე და მას კარგი სიტყვები უთხარი. სხვაგან კი ისინი არსად არ გაგზავნო. მაგრამ, თუკი შენ მათ სწორ გზაზე დააყენებ და მათ ხათის ქვეყნის გზას არ მიუთითებ, ისინი კი თვალეზს მთას მიაპყრობენ, ანდა მათზე ზროტ სიტყვას იტყვი, მაშინ შენ ფიქს დაარღვევ.

§ 15. ანდა თუკი ხათის ქვეყნის მეფე რომელიმე ქვეყანას ზრძოლით შეავინროვებს, იგი კი თავის ცახტს დატოვებს და შენს ქვეყანაში მოვა, თუკი შენ მოისურვებ, რაიმე წაართვა მას, ამის შესახებ დაეკითხე ხათის მეფეს...

§ 16. შემდგომში თუკი ლტოლვილი შენს ქვეყანაში მოვა, შეიპყარი იგი...

...

§ 17. ... ღვთაება ქულითა, ხათის ზანზა, ქლაქ ელათას ზანზა, ქლაქ არქიას ზანზა, იარი, ზამფანა, ქლაქ ხურმას ღვთაება ხანთიდაშუ, ქლაქ სამყხას აფარა, ქლაქ ანქყვას ქათახა, ქლაქ ქათაფას დედოფალი, ქლაქ თახურფას ამამა, ქლაქ დუნას ხლარა, ქლაქ ხუფისნას ..., ქლაქ სიხუფითას თაფისყვა, ქლაქ

ლანდას ღვთაება, ქალაქ ლანდას ქუნიავანი, ქალაქ ქინზას ... ლაბლანას მთა, შარინას მთა, ფისაიას მთა, ლულახი ღვთაებანი, ხაზირი ღვთაებანი, ერემქივადი, ხათის ღვთაებანი და ქალღვთაებანი, ამურუს ღვთაებანი და ქალღვთაებანი, ადრინდელი ღვთაებანი, ნარა, ნაფსარა, მინქი, თუხუსი, ამუნქი, ამირადფუ, ალაღუ, ანუ, ანთუ, აფანთუ, ენლილი, ნინლილი, მთანი, მდინარენი, ნყაროები, დიდი ზღვა, რა და დედამინა, ქარი, ღრუბლები, დაე, იყვინ ამ ხელმეკრულებისა და ფიქის მონმენი.

§ 18. რაე შეეხება ხელმეკრულებისა და ფიქის სიტყვებს, რომლებიც ამ ფირფიტაზე წერია: თუკი დუფი-თემუბი ხელმეკრულებისა და ფიქის ამ სიტყვებს არ დაიწავს, დაე, დუფი-თემუბი თავისი თავით, ქოლით, შვილით, შვილიშვილით, თავისი სახლით, ქალაქით, ქვეყნითა და თავისი ქონებით, ამ ფიქმა განადაგუროს!

§ 19. ხოლო, თუკი დუფი-თემუბი დაიწავს ხელმეკრულებისა და ფიქის ამ სიტყვებს, რომლებიც ფირფიტაზე წერია, დუფი-თემუბი შენი თავით, ქოლით, შვილით, შვილიშვილით..., შენი სახლით, შენი ქალაქით, შენი ქვეყნით, შენი ... შენი ქვეშევრდომებით – ამ ფიქმა დაგიფაროს!

ხათყსილი III-ის ხელშეკრულება ამყრყელ ზენთეშინასთან

CTH 92: KBo 1.8 + KUB 3.8 + KBo 28.116 + KBo 28.117

§ 1. ასე ამზრზს ლაზარნა, ხათყსილი, დიდი მეფე, მეფე ხათის ქვეყნისა, გმირი; ძე მყრსილისა, ხათის მეფისა, გმირისა; შვილიშვილი სყფილყლიყმასი, ხათის მეფისა, გმირისა; შთამომავალი ხათყსილისა, ქყსარელი კარისა.

§ 2. ზაზყაჩემი სყფილყლიყმას დროს, აზირყ, ამყრყს ქვეყნის მეფე, ეგვიპტის ვასალი (ეახლა) და ჩაყვარდა ზაზყაჩემ სყფილყლიყმას ფეხებში. ზაზყაჩემმა შეიზრალა იგი და ხელშეკრულები ფირფიჭა დაამზადა მისთვის. მან აღწერა მისი წინაპრების დროინდელი ამყრყს ქვეყნის საზღვრები და მისჯა მას (ფირფიჭა).

§ 3. როდესაჲ ზაზყაჩემი სყფილყლიყმა გარდაიყვალა, მამაჩემმა მყრსილიმ, სყფილყლიყმას ვაყმა, მისი სამეფო ტახტი დაიკავა. ამყრყს ქვეყანაში, მეფედ დაჯდა არი-თეშყფი. არი-თეშყფის შემდეგ სამეფო ტახტზე დაჯდა დყფი-თეშყფი. მათ ყნდა დაიყვან ის ფირფიჭა, რომელიჲ ზაზყაჩემმა სყფილყლიყმამ ხელშეკრულებად შეყფგინა აზირყს.

§ 4. მამაჩემის შემდგომ, ჩემი ძმა მყვათალი ავიდა ტახტზე სამეფოდ. ჩემი ძმა მყვათალისთვის

ბენთეშინა, როგორც მმართველი, მკვლარი იყო ამურუს ქვეყანაში. ბენთეშინა ავიდა ამურუს ქვეყნის სამეფო ტახტზე, მაგრამ ჩემმა ძმამ მუვათალომ ბენთეშინა ამურუს ქვეყნის ტახტიდან გადააყენა. მან იგი ხათიში წაიყვანა. ამ დროს მე გამოვიფხოვე ბენთეშინა ჩემი ძმა მუვათალოსგან და მან იგი მე გადამოძრა. მე იგი ხაქფისის ქვეყანაში წავიყვანე და მივეყრი ქონება. იგი არ შიმშილობდა და არაფერი დაშავებია. მე მას ვირავდი.

§ 5. როდესაც მუვათალო, დიდი მეფე გარდაიყვანა, მე, ხათისილიმ დავიკავე მამაჩემის ტახტი. მე წავიყვანე ბენთეშინა ხელმეორედ ამურუს ქვეყანაში. მე მას მამამისის ქონება და სამეფო ტახტი დავუბრუნე. ჩვენ დავამყარეთ მეგობრული ურთიერთობა. ჩემი ვაჟი ნერიქქაილი წოლად შეირთავს ამურსულ ბენთეშინას ქალიშვილს წოლად, ვინაიდან მე მივეყრი მეფის ასული გასულია ვია ამურუს ქვეყანას, სამეფო სახლს, ბენთეშინას წოლად. იგი ახლა დედოფალია ამურუს ქვეყნისა. მომავალში ჩემი ქალიშვილის ვაჟი და შვილიშვილი იმეფებენ ამურუს ქვეყანაში.

§ 6. ბენთეშინამ ასე უთხრა ჩემს უდიდებულესობას: უთხარი ჩემს ბაჭონს – შენ სიწოწხლეს მამლევე, მე, მკვლარ კარს. შენ დამაბრუნე მეორეჯერ ამურუს ქვეყანაში, მამაჩემის ტახტზე. როგორც მკვლარ კარს, შენ მომეყრი სიწოწხლე. დაე ჩემმა ბაჭონმა ხელშეკრულების ფირფიტა შექმნას და ფიცი. დაე მან დაბეჭდოს იგი და დანეროს, რომ ბენთეშინა ამურუს

ქვეყნის მეფეა. მომავალში არავინ არ უნდა წაართვას ამურუს ქვეყნის მეფობა ზენტეშინას ხელიდან ან მისი ვაჟებისა ან შვილიშვილების ხელიდან. ასე ამბობს ჩემი უდიდესულისობა: მე, ჩემი უდიდესულისობა, უარს არ გეტყვი იმაზე, რაჟ შენ, ზენტეშინა, მოითხოვე ჩემგან.

§ 7. ახლა, მე, დიდმა მეფემ, დავწერე ხელშეკრულების ფირფიტა ზენტეშინასთვის, მსგავსად სუფილუციისა, დიდი მეფის ფირფიტისა აზირუსთვის. მე, დიდმა მეფემ დავუწერე ზენტეშინას, ამურუს ქვეყნის მეფეს. შესაბამისად ზანუაჩემის ხელშეკრულების ფირფიტისა და მე მას იგი გადავეყრი. არავინ არ უნდა წაართვას ამურუს ქვეყნის მეფობა ზენტეშინას, ან მის ვაჟს ან მის შვილიშვილს, ზენტეშინასა და ჩემი ქალიშვილის შთამომავლობას ექნება ამურუს ქვეყნის მეფობა. თუკი ვინმე შეეცდება ზოროტება ჩაიდინოს ზენტეშინას ან მისი ვაჟის ან შვილიშვილის წინააღმდეგ, იგი იქნება ხათის მეფისა და ხეთების მტერი.

§ 8. სანამ ზენტეშინა კავშირში არ ყოფილა ჯერ მეფის ასულთან (გასულიავიასთან) და ვაჟები ჯერ არ ჰყოლია, ზენტეშინას შეუძლია აამაღლოს (უფლისწულად) ან ამურუს ქვეყნის უფლისწული, ან თავისი ძმა, ან თავისი ძმისშვილი, ან თავისი ქვეყნის რომელიმე მოქალაქე. ხათის მეფე და ხეთები არ უნდა შეშფოთდნენ ამის შესახებ.

§ 9. მას შემდეგ, რაჟ მე, ჩემმა უდიდესულისობამ, შენ კარგად მოგეპყარი და ამურუს ქვეყანაში მეფედ

დაგადგინე, ამ დღიდან შენ, ზენტეძინა, თუკი არ დაიწავ
ხათსილიის, დიდ მეფეს, შენს ბაჭონს, და ფუფუხეფას, დიდ
ფელოფალოს, შენს ქალბაჭონს, ასევე მეფე ხათსილიისა
და ფელოფალო ფუფუხეფას ვაჟებსა და შვილიშვილებს,
როგორც დიდ ფეოდალებს, ფირის ღვთაებები დაგლუპავენ
შენ და ისინი დაგნვავენ (?) შენ! თუკი ვინმე აღდგება
ჩემი ვაჟის ან ჩემი შვილიშვილის – იქნება ის ჩემი ,
ან ჩემი ძმა, ან ჩემი ძმიშვილი, ან ჩემი სძე, ან სხვა
კაცი – შენ, ზენტეძინა, არ უნდა მიატოვო ჩემი ვაჟი
ან ჩემი შვილიშვილი. შენ არსად არ უნდა ნახვიდე.
და როგორც შენი სული, შენი თავი, შენი ქოლი, შენი
ვაჟები, და შენი ქვეყანა ძვირფასია შენთვის, ისე მეფის
სული და პიროვნება და მეფის ვაჟებისა და ხათის
ქვეყნისა ძვირფასი უნდა იყოს შენთვის. მომავალში
დაიწავი ხათის მეფის ხელშეკრულება, მისი ვაჟებისა და
შვილიშვილებისა და ხათისა

§ 10. იყავი ჩემი მეგობრის მეგობარი, იყავი
ჩემი მტრის მტერი. თუკი ხათის მეფე ნავა ქვეყნის
წინააღმდეგ, ან ზაბილონის, ან ქვეყნის – რომელი
ურხოელი ქვეყნებიერ შენს საზღვრებთანაა ახლოს და
მტრულად არიან განწყობილნი ხათის მეფის წინააღმდეგ,
ან რომელი ქვეყნების ახლოს არიან შენს საზღვრებთან
და მეგობრულად არიან ხათის მეფესთან, შემობრუნდი
და გახდი ხათის მეფის მეგობარი – როდესაც ხათის
მეფე შეტევაზე მიდის, თუკი ზენტეძინა მთელი გულით
არ გაემართება მასთან თავისი ფეხოსანი და ქებოსანი

ლამქროთ, იგი დაარღვევს ფირს.

§ 11. და თუკი მე გავგზავნი უფლისწულს ან დიდებულ აზნაურს თავის ფეხოსან და წბენოსან ლამქართან ერთად ზენთეშინას დასახმარებლად, ან თუკი მე გავგზავნი მათ რათა შეუჭიონ სხვა ქვეყანას – და ზენთეშინა არ გამოიყვანს მთელი გულით თავის ფეხოსან და წბენოსან ლამქარს და არ შეუჭევს მტერს, იგი დაარღვევს ფირს. და თუკი იგი რამე ზოროტეშას განიზრახავს და ასე იფიქრებს: მიუხედავად იმისა, რომ ფირის ქვეშა ვარ და ხელმეკრულებით ვარ შეკრული, დაე, მტერმა დაამარცხოს იგი, ან მან დაამარცხოს მტერი, მე არ ჩავერევი არაფერში – იგი დაარღვევს ფირს. ან, თუკი იგი მისწერს იმ მტერს, და ასე ეტყვის: ხათის ლამქარი, ახლას მოღის შეტევაზე, გაუფრთხილდი! – იგი დაარღვევს ფირს.

§ 12. თუკი რომელიმე მტერი წამოვა ხათის მეფის წინააღმდეგ და შეუჭევს ხათის, ან თუკი ვინმე აუჭანყდება ხათის მეფეს და ზენთეშინა შეიჭყობს ამის შესახებ, იგი სასწრაფოდ უნდა ამოვიღეს თავის ფეხოსან და წბენოსან ლამქროთ დიდი მეფის დასახმარებლად. მაგრამ თუკი ზენთეშინასთვის არ არის შესაძლებელი მოსვლა, მისი ვაჟი ან ძმა უნდა სასწრაფოდ მოვიღეს თავის ფეხოსან და წბენოსან ლამქართან ერთად ხათის მეფის დასახმარებლად.

§ 13. ან, თუკი ვინმე ავინროებს ზენთეშინას, ან ან სხვა ვინმე, და იგი გაუგზავნის ხათის მეფეს: მოდი

დასახმარებლად, მაშინ ხათის მეფე მივა მის საშველად.
იგი გამოაგზავნის ან უფლისწულს ან ღიღ აზნაურს
თავის ფეხოსან და წხენოსან ლაშქართან ერთად და
ისინი დაამარცხებენ მტერს.